

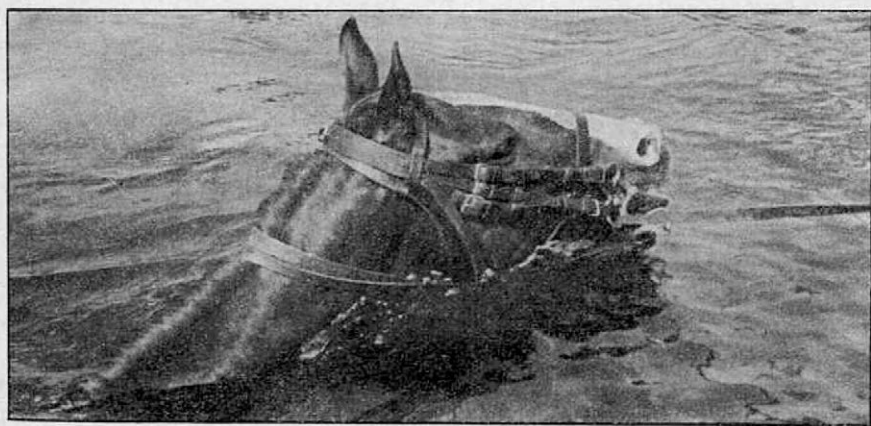
Přeprava koní přes vodní toky plováním.

Kůň, jako většina čtvernožců, je přírodou nadán schopnostmi k plování. Je to jeho mohutný trup, veliký obsah plic a jeho síla, které mu při plování silně napomáhají. Zvláště koně v dobré kondici plovou velice lehce.

Přesto však valná část koní jde do vody nerada a mnohdy se jí velmi bojí. Příčinu toho sluší hledati hlavně v tom, že kůň, stav se pomocníkem člověka, vykonával jen to, čemu ho jeho pán naučil, a tak náš jezdecký i tažný kůň poslouchají ochotně pobídek k plování jen tehdy, byli-li v tomto cvičení.

Abychom tedy dosáhli toho, aby kůň, je-li toho třeba, plovat a neodepřel v rozhodné chvíli poslušnost, je třeba jako ve všem, co od něho žádáme, cvičiti jej také v plování, abychom tak jeho přirozený talent jednak zdokonalili, jednak přizpůsobili svým potřebám.

J a k k ů ň p l o v e. Kůň, který počne ve vodě ztráceti půdu pod nohama, využije posledního dotyku zadních nohou se dnem k tomu, že se mocně odrazí ode dna zadníma nohama jako při skoku přes překážku, natáhne krk a vzpřímí hlavu do vodorovné polohy s hladinou vody. Takto dosáhne počáteční rychlosti při plavbě. Má-li jezdec plovati s koněm, musí býti na tento skok připraven, jinak koně buď ztratí nebo ho ve vodě převrátí.

Obr. 1.

Plove-li kůň klidně, hrabe předníma nohama vodu pod sebe a zadníma se mocně odrazí dopředu. Trup koně je ponořen pod vodou zcela, a to čím déle kůň plove, tím více se sklání až asi do polohy 45°. Závisí

to na rychlosti plavby, kterou kůň plove. Hlava koně je v poloze vodorovné, ponořena až po hubu ve vodě, nozdry poněkud zdviženy vzhůru nad hladinou. Horní pysk je ohrnut vzhůru, aby chránil chřípí, čímž je viděti zuby. Kůň silně dýchá a hlasitě frká.

Normální rychlost volně plovoucího koně se pohybuje od 1.5—2 metry za vteřinu.

Výcvik koně v plavání.

Jde-li kůň ochotně do vody za všech povětrnostních i pobřežních podmínek, umí-li dobře plovati a nemá ani vnitřních, ani zevních vad, které mu v plavbě brání nebo ji ztěžují, muže se plaváním lehce různými způsoby dostati téměř přes každou hlubokou vodu.

Není-li však důň v plavání vycvičen, bojí se jíti do vody a odepře poslušnost; to má za následek zdržení na břehu, častá zranění jak koní, tak jezdců a stává se, že kůň, který byl s velikou námahou přinucen jíti do vody, z ní se vrátí a strhne i ostatní koně, kteří se tím pokazí.

Abý kůň šel ochotně do vody a s klidem plovat, je dobré cvičiti koně v plavání za nejpriznivějších podmínek.

Nejprve učíme choditi koně do vody. Při tom třeba dbáti toho, aby se kůň před vstupem do vody nezastavoval, zvláště v přítomnosti druhých koní. Tento výcvik se dá prováděti v každé vodě a je též dobrou přípravou výcviku v brodění.

Nechce-li kůň do vody, není vždy radno užiti násilí. Pomáhá také, když vodou na břehu koni navlhčíme kopyta a spěnky. Jde-li pak do vody ochotně, odměna je dobrou pomůckou, aby vstup opakoval bez bázně.

Při počátečním výcviku je dobré, koně vésti na ruce a teprve, když následoval kůň jezdce do vody bez zastavení na břehu, opakujeme vjíždění do vody v sedle.

Kůň musí při spatření vody sám bez pobídky přidati do kroku, jako činí před překážkou. Jde-li kůň ochotně do vody a spolehlivě brodí, začneme výcvik v plavání.

Koně učíme plovati při taženém plavidle nebo při útokové lávce. Tažením za stihlovou otěž při plavbě podél útokové lávky, upravené jako ke skákání na ruce, mu pomáháme udržovati rychlost v plavbě.

1. Výcvik v plavání při taženém plavidle.

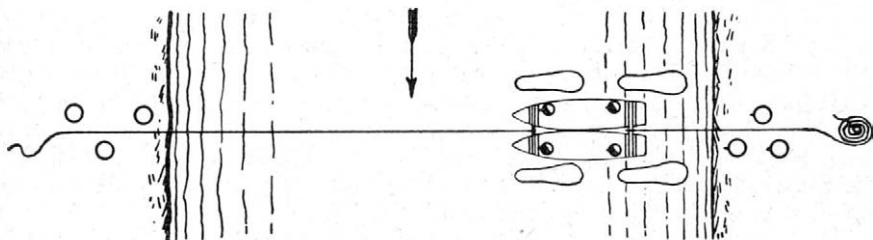
Úprava plavidla. Plavidlo, dvě ženíjní loďky (viz obr. 2), také civilní nebo barelový nebo sudový vor, svážeme vazačkami vedle sebe kulatinou, hranolem anebo fošnou za přední i zadní lavičku. Po obou stranách takto vzniklého soulodí uvážeme za přední i zadní lavičku oka z vazaček na provlečení stihlových otěží. Za příčky spojující obě loďky (součásti plavidla) přivážeme lance, lano nebo provaz. Přední lance vede na protější břeh, kde je drží dva nebo tři muži. Zadní lance je stočeno do kruhu a u něho jsou rovněž 2—3 muži.

Když je plavidlo připraveno, počneme zaváděti k plavidlu koně. Koně se odsedlají, řetízky pákové vypnou a posuvky pákových otěží se posunou vpřed tak, aby se páková otěž při plavání nemohla převléci přes uši. Stihlové otěže se sejmou a jezdec je uchopí do ruky jako při vedení koně na ruce.

Jezdci zavedou na každou stranu dva odsedlané koně do vody podél plavidla za sebou až na výši uvázaných ok na provlečení otěží. Jezdci se

břehu vystoupí na plavidlo a koně s napjatou paží (pravý zástup pravou, levý levou) tlačí od plavidla, aby koně nelezli na plavidlo. Když přijdou na výši ok, zastaví se, provleku stihlové otěže okem a posadí se na dno plavidla čelem ke koni. Konec stihlových otěží drží pak v levé ruce a tak je podle potřeby přitahují.

Když jsou koně zavedeni a jezdci usazeni, vyrazí soulodí bez otálení vpřed, aby se koně nezneklidnili.

Obr. 2.

Na povel nebo na znamení vpřed počnou muži na protějším břehu za uvázané lance pozvolna táhnouti dotud, dokud všichni koně neplavou. Stalo-li se tak, táhneme rychleji, asi 1.5—2 m/vt., a jezdci v plavidle přitahují nebo povolují stihlové otěže podle chování koně. Přitahovati musí ti jezdci, jejichž koně se při potápění snaží stavěti na zadní nohy a potápějí se nebo snaží vlézt do plavidla. Otěže povolují ti jezdci, jejichž koně při ztrátě dna počínají ochotně plovati vpřed podél plavidla. Koně, který vystrkuje hlavu i krk kolmo z vody, uchopí jezdec za lícnici a tlačí mu hlavu vpřed nad vodu, aby ho tak přivedl do správné polohy při plování. Když koně pozorují břeh, na němž mají přistáti, obyčejně v plavbě přidají a v tomto okamžiku je připravíme k vystoupení z vody tím, že jezdci na povel uchopí levou rukou za lícnici (opatrně, neboť kůň se silným trhnutím za lícnici snadno ve vodě převrátí) a pravou rukou provleku stihlovou otěž za nátylník.

Je-li břeh již dostatečně blízko nebo přední koně dosahují již dna, jezdci na povel koně pustí.

Doporučuje se na povel: „P ř i p r a v i t!“ přitáhnouti poznenáhlu hlavu koně na dosah ruky k nátylníku. Potom uchopit levou rukou za lícnici, pravou vytáhnout otěž z oka a provléci za nátylník. Tento úkon provádí jezdec v loďce sedě rychle, avšak ne násilím. Není-li ještě v okamžiku povelu: „P u s t i t!“ s provlečením otěží hotov, nezbyvá mu nic jiného, než povelu ihned vyhověti. Pak musí jezdec hoditi otěž aspoň přes krk koně, aby se do ní kůň při vylézání z vody nezapletl.

Jezdec se nesmí vykláněti z loďky tak daleko, že by mohl býti koněm do vody stažen.

Muži čekající na protějším břehu očekávají koně, a když vystupují z vody, uchopí je za otěže a odvedou stranou, kde vyčkají s nimi příchodu jezdců z plavidla. Plavidlo dorazí přídí ke břehu a jezdci hbitě vystoupí z plavidla a jdou k svým koním.

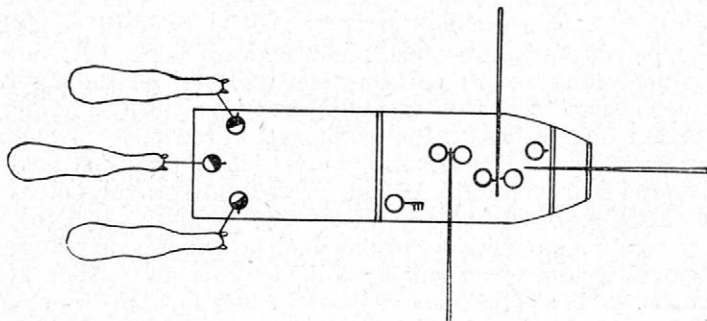
Když byli koně vypuštěni a jezdci vystoupili z plavidla na protějším břehu, zatáhne se plavidlo opět zpět k dalšímu koloběhu, jak popsáno. K výcviku koní v plování při taženém plavidle, jak v tomto případě popsáno, dá se používatí jen vodního toku do 60 m širokého. Je-li tok širší,

nutno plavidlo přitáhnouti k plavidlu poháněnému. Jsou-li koně v plování vycvičení, táhnou plavidlo sami. Dobře plovoucí koně táhnou plavidlo průměrnou rychlostí 1.5—2 m/vt.

2. Výcvik v plování koní za taženým plavidlem.

K tomuto výcviku použijeme každého plavidla, jemuž možno tahem, veslováním anebo motorem dáti rychlost 1.5—2 m/vt. (obr. 3). Plavidlo může státí u břehu libovolně tak, aby jezdci mohli do něho vstoupiti. Jezdci po odsedlání koní vypnou podbradní řetízek, zkrátí pákovou otěž až za uši koně, a potom vypjatou stihlovou otěž upraví jako ke skákání na ruce. Poté vstoupí do plavidla a posadí se na jeho zádi nebo v blízkosti zádi a drží koně za stihlovou otěž. V pontonu, pramici atd. mohou zůstatí stát. Je-li zád' i před' plavidla špičatá, musí se jezdci rozdělití tak, aby nezatěžovali příliš zád' plavidla a poskytli koním místo k plování. Jezdci, kteří pak zavádějí koně na levý bok plavidla, vypnou stihlovou otěž na pravé straně a provlekou ji pravým kroužkem.

Jsou-li koně zavedeni a jezdci na svých místech, odrazí plavidlo na povel od břehu. Popoháněč se břehu pobídně koně pohrožením bičem, aby se dali do chodu současně s plavidlem.

Obr. 3.

Když koně ztratí půdu pod nohama, je nutné, aby plavidlo na pokyn rázně přidalo, neboť je třeba dáti koním počáteční rychlost v plavbě tahem. Kůň totiž při ztrátě dna učiní mocný skok vpřed, čímž získává náskok proti plavidlu, a pak se stane, že každý kůň volí jiný směr plavby nebo se snaží vrátiti se na břeh, čímž se plavidlo počne ve vodě hned při odplutí zmítati a nelze je pak hned držeti v žádaném směru. Jsou-li koně hned od počátku plavby taženi za plavidlem stále v stejném směru, plavou klidně. Při přistání nutno dávatí pozor, aby plavidlo nenarazilo koním na nohy.

Jezdci, pokud mají místo, vyskočí rychle z plavidla na břeh, při čemž drží otěž v ruce. Je-li nebezpečí zácpy, zvláště u velkého plavidla, musí jezdec, jehož kůň nemá místo k vystoupení na břeh podél plavidla, hoditi koni otěž přes krk a koně pustiti.

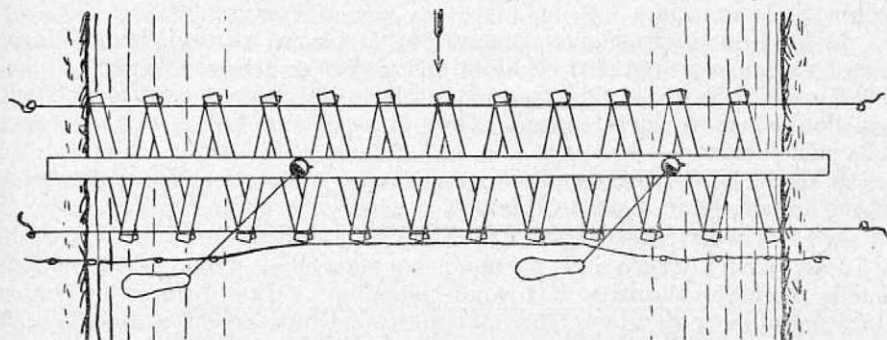
Tento způsob se hodí jen pro výcvik. Pro přepravu koní není nijak výhodný.

3. Výcvik v plování koní tahem z lávky.

Úprava lávky. Na poproudni straně lávky třeba přivázati kulinu (lano), aby se zabránilo koním vplovati mezi vyčnívající části kon-

strukce, nebo u lávek, jejichž mostovka je výše nad vodou, podplovati lávku. Tím se zmenší nebezpečí poranění koní a poškození lávky.

Nejvýhodněji se provádí tento výcvik s útokovou lávkou (obr. 4); můžeme k němu použití všech druhů útokových lávek, které nejsou příliš vratké. K těmto lávkám nutno při břehu na straně poproudni přidělati zábradlí, protože koně mají snahu se břehu vstupovati na lávku za jezdcem a tím by ji často poškozovali.

Obr. 4.

Provádění výcviku. Jezdec odsedlá koně, vypne podbradní řetězky a provleče stihlovou otěž na jedné straně kroužkem, jako ke skákání na ruce. Posuvkou zkrátí pákovou otěž až za uši koně.

Kůň se zavádí na poproudni stranu lávky. Není-li proud nebo je-li tak nepatrný, že koně nesnáší, možno zaváděti koně na obě strany lávky. Jezdec jde s koněm do vody rázně, aniž se na něj ohlíží. Sám jde po lávce a kůň podél lávky. Když kůň ztratí dno pod nohama, jezdec hbitě popoběhne a táhnutím za stihlovou otěž dá koni počáteční rychlost k plavbě. Plove-li kůň klidně podél lávky, přizpůsobí jezdec svou chůzi po lávce rychlosti koně při plavbě, při čemž táhnutím za stihlovou otěž koni v plavbě pomáhá. Plove-li kůň namáhavě, musí jezdec táhnouti za otěž silněji, aby mu vydatně pomáhal, ne však zase tak silně, aby mu potápal nozdry, což se stává tehdy, když kůň nestačí rychle se udržovati nad vodou předními nohama. V takovém případě je dobré, zkrátí-li jezdec poněkud otěž a zvedá koně táhnutím do výše, při čemž jde stále krokem vpřed.

Když se kůň během plavby postaví na nohy, musí mu jezdec zabránit léztí na lávku.

Před vystoupením koně na protější břeh předběhne jezdec tak, aby mohl postavit koně podél břehu. Odvede jej několik kroků od lávky a pak jej nechá vystoupiti na břeh.

4. Jak zachraňovati tonoucí koně.

Přestane-li kůň ve vodě plovati a nervosně bojovati o to, aby se udržel nad vodou, potápí se a opět vynořuje nad vodu, je to znamení, že počíná tonouti a že by se bez pomoci těžko dostal ke břehu.

Příčiny tonutí mohou býti:

- a) kůň se zaplete do otěží (příčina nejčastější),
- b) kůň narazí ve vodě na neznámou překážku (větve, síti atd. pod vodou),

- c) kůň se zdráhá nebo neumí plovati,
- d) kůň má srdeční vadu a při delší plavbě náhle přestane plovati,
- e) kůň ztratí ve vodě orientaci a bloudí od břehu ke břehu oklikami nebo plove proti proudu až do vyčerpání.

O kterou z uvedených příčin jde, pozná se podle těchto příznaků:

K a) Kůň dobře plovoucí se náhle ztratí pod hladinou a za okamžik se objeví na povrchu zpravidla na boku a zoufale usiluje udržeti se na povrchu.

K b) Kůň dobře plovoucí se náhle při plavbě zastaví, počne šlapati vodu na místě a pro ztrátu rychlosti při plavbě se počne potápěti.

K c) Kůň se při ztrátě dna snaží tohoto dosáhnouti zadními nohama tak dlouho, až se zvrátí nazad a potopí se. Tento pokus opakuje zpravidla několikrát.

K d) Kůň od počátku plove namáhavě a stále ochabuje v plavbě, až ustane téměř úplně a počne tonouti.

K e) Příznaky jako za d). Kůň klesá ke dnu únavou.

Jak poskytnouti pomoc tonoucím koním. Pomoc tonoucím koním poskytuje záchranné plavidlo (lodka, pramice, ponton, lehký pohyblivý vor atd.). Toto plavidlo musí míti kromě plaveckého nářadí, předepsaného služebním předpisem T-I-2a výstroj k zachraňování koní, a to záchranné bidlo se silným hákem, ostrý nůž, lance nebo jiný dostatečně dlouhý provaz. Záchranné plavidlo je obsazeno osádkou skládající se nejméně ze 3 mužů, dobrých plavců (řidič, veslař a plavec). Je umístěno na poproudni straně místa přechodu na přilehlém břehu, vzdáleno od místa přechodu 10 až 15 m. Jsou-li záchranná plavidla dvě, umístí se druhé plavidlo podle téže zásady na břehu protilehlém. Při výcviku v plování je záhodno umístit u jednoho místa přechodu plavidla dvě.

Zavolá-li velitel řídící přeplavbu (mešká zpravidla na místě v blízkosti záchranného plavidla) „Záchrana“, odrazí osádka hbitě od břehu směrem ke koni, jemuž má poskytnouti pomoci, a to tak, aby se dostalo k jeho hlavě. Jsou-li plavidla dvě, odrazí na tento povel obě najednou. Pomoc poskytuje to, které je u koně dříve. Druhé plavidlo je připraveno poskytnouti pomoci prvnímu podle dožadání. Záchrana se provádí takto:

V případě uvedeném za a) uchopí plavec hlavu koně, vtáhne ji na obrubu plavidla a drží ji tak, aby bojující kůň plavidlo nepřevrátil. Veslař se snaží rozpléstí otěže a nepodaří-li se mu to, přeřízne je.

K b) Plavec uchopí hlavu koně, položí ji na obrubu plavidla, a plavidlo s koněm snaží se překážku obeplouti. Je-li kůň do překážky zapleten (větve, síť atd.), uváže mu na krk lance (provaz) a rychle s ním odpluje ke břehu. Je-li přítomno druhé záchranné plavidlo, odpluje s lancem ke břehu toto plavidlo. Lance (provaz) uchopí mužstvo na břehu čekající a koně vytáhnou až ke břehu.

K c) Plavec uchopí koně za lícnici neb otěže a plavidlo táhne koně ke břehu. Někdy bude též nutno přitáhnouti je ke břehu provazem, uvázaným na krku.

K d) Plavec uchopí hlavu koně, položí ji na obrubu a plavidlo dovlče koně ke břehu.

K e) Plavidlo zatarasí, postaví-li se koni do cesty, plavbu. Plavec uchopí hlavu koně a řídí směr jeho plavby v žádaném směru. Je-li kůň příliš vyčerpán, nutno mu táhnutím při plavidle pomáhati.

Přeplování vodních toků s koňmi při plavidlech.

1. Plování s koňmi při jedné ženijní loďce.

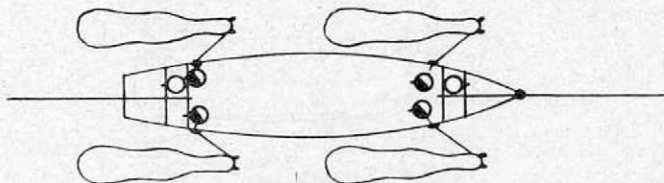
Úprava loďky k plování. Poněvadž se v míru užívá k výcviku ponejvíce ženijních loďek, budou nám všechny popsané způsoby plavby při ženijních loďkách vzorem i pro plavidla jiných vzorů. Sluší však poznamenati, že plavidla, hlavně výpomocná, která se ve vodě pohybují pomalu a jsou těžká k veslování, nutno vždy poháněti buď přitáhnutím k poháněnému plavidlu neb táhnutím se břehu. Mají-li koně při plování táhnouti takové plavidlo sebou, vyčerpávají se tak, že jsou k dalšímu pochodu velice unaveni, a pak přeplování takového plavidla trvá příliš dlouho.

Na zadní lavičku uvážeme oka k provlečení stihlových otěží na obě strany loďky. Na před i na zád uvážeme oko k provlečení záběrného vesla, k řízení loďky při plavbě.

Osádku loďky utvoří dva muži, řidič a veslař. Řidič stojí na břehu za příznivého počasí v plavkách a přidržuje loďku při zavádění koní u břehu. Veslař má vloženo záběrné veslo provlečené okem uvázaným na přední loďky.

Obr. 5.

Obr. 5a.

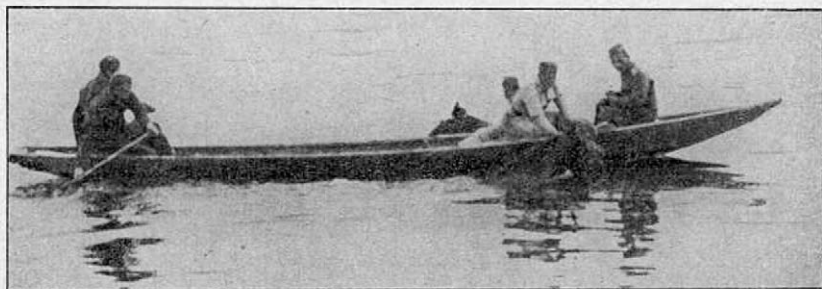
Koně se zavádějí týmž způsobem, jak popsáno při zavádění koní k taženému plavidlu (soulodí ze dvou loďek), s tím jen rozdílem, že jezdci nesou do loďky zároveň svá sedla upravená takto: po odsedlání jezdci stočí houni, vloží ji mezi bočnice a přitáhnou obříšníkem. Poprsník připnou k zadní rozsoše (při nabaleném sedle za střední ustrojovací řemen) a utvoří z něho tak popruh.

Před zaváděním koní k loďce postaví se na břehu jezdci do zástupu s koňmi na ruce tak, že jezdci, kteří zavádějí koně na pravou stranu loďky, drží koně pravou rukou a sedla zavěsí za poprsník na levé rameno. Jezdci zavádějící koně na levou stranu loďky, drží koně levou rukou a sedla zavěsí na poprsník na pravé rameno.

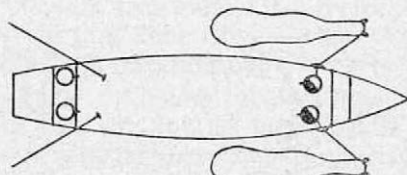
Na povel jdou jezdcí s koňmi hbitě vpřed, vstoupí se břehu do loďky a každý jde až na výši oka k provlečení otěží. Přední jezdcí jdou až na výši ok pro záběrná vesla a zadní k okům uvázaným za zadní lavičku. V loďce si počínají tak, jak je popsáno vpředu. Jsou-li koně zavedeni a jezdcí v loďce usazeni, odrazí řidič loďku od břehu a tlačí ji za zád' tak dlouho, až všichni koně počnou plovati; potom sám vskočí do loďky a vloží záběrné veslo do zadního oka jako zadní kormidlo. (Obr. 5., 5a.)

Nejdou-li koně rychle vpřed, je nutno je bičíkem se břehu pobídnouti. Je-li dosti mužstva, obstarává odrážení loďky záložní mužstvo čekající na břehu nebo odráží řidič loďku bidlem. Při silnějším proudu přidržuje veslař příď loďky bidlem. Po dosažení protějšího břehu jsou koně puštěni, jak bylo dříve popsáno.

Když jsou koně vypuštěni, složí veslař hbitě záběrné veslo a uchopí bidlo. Rovněž řidič složí záběrné veslo a vloží vesílko a pak podle předpisu pro převážení ve dvou přistanou s loďkou na místě vyložení jezdců. Ti uchopí svá sedla, vystoupí a osádka loďky odpluje k dalšímu koložběhu.

Obr. 6.

Obr. 6a.

Tohoto způsobu přepravy koní plováním při jedné loďce dá se použítí jen na klidné vodě za bezvětří, při proudu o síle do 0.5 m/vt. Za těžších podmínek nutno pro přepravu 4 koní svázati soulodí ze dvou ženijních loděk. Máme-li však jen jednu loďku k dispozici za nepříznivých podmínek, ploveme jen se dvěma koňmi, jak bude popsáno dále.

2. Plování se dvěma koňmi při jedné ženijní loďce na obou stranách loďky upřídi.

Úprava loďky. Vazák loďky na přídi stočíme tak, že z něho utvoříme oko na provlečení rukojeti záběrného vesla, které v čas potřeby použijeme jako kormidlo. Kormidla však použijeme jen výjimečně, jako na př. za silného proudu nebo větru, hrozí-li nebezpečí, že koně odtáhnou loď-

ku na nežádoucí místo k přistání. V normálních případech je lépe kormidla nepoužívat, protože se jím koně při plavbě zneklidňují. (Obr. 6, obr. 6a.)

Plavecké nářadí rozmnožíme o jedno vesílko. Jiné úpravy v ženijní loďce není třeba.

Plavba se děje tak, že řidič i veslař sednou po odplutí na zadní lavičku a vesílky za koňmi pomáhají koním táhnoucím loďku, při čemž jí dávají náležitý směr.

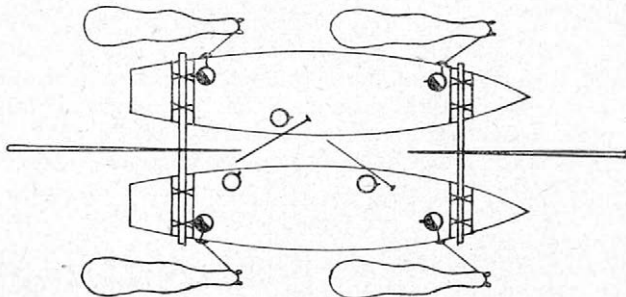
Tento způsob je nejvýhodnější a dá se ho užít za všech poměrů. Je nevýhodné, jsou-li koně na zádi, neboť veslař nemůže vkládati záběrné veslo, protože je jednak zabírání ztíženo zdvižením přídi, jednak jím hrne vodu koním na nozdry, čímž se cítí ohroženi, zdvihají hlavy a špatně plou. Také práce řidiče vesílkem je ztížena a loďka se dá těžko řídit v žádoucím směru. Vloží-li veslař záběrné veslo do oka místo kormidla, nedosáhne jím náležitě vody a nemá tedy možnost dobře loďku ovládati.

Ani ostatní způsoby, kdy koně jsou na boku, na různých místech anebo jen na jednom boku nebo uprostřed při jedné loďce, nejsou výhodné a není třeba jich používat vzhledem na to, že shora popsany způsob plně vyhovuje a je nejvýhodnější i tehdy, když při loďce plou koně neklidní nebo špatní plavci.

3. Plování s koňmi při soulodích.

Kdykoli to dovolí poměry, snažíme se sestrojiti z loďek, vorů nebo plováků soulodí. Výhody, které skýtá soulodí při plavbě s koňmi, jsou zejména: velká stabilita soulodí, odolávající proudu, vlnám, větru i trhání neklidných koní.

K soulodí, zvláště k dlouhému, možno zavést značný počet koní (čím větší počet koní, tím má plavidlo větší rychlost a tím snáze je přepraven i kůň, který při plavbě odepře poslušnost). Mezi díly, z nichž je soulodí sestaveno, může posádka soulodí koním pomáhati veslováním. (Obr. 7.)

Obr. 7.

Nosnost plavidla dovoluje vzít mimo jezdce (obsluhy koní) též jejich výstroj a výzbroj (těžké kulomety, káry atd.). Zde popsány způsoby soulodí z ženijních loďek budou vzorem i pro soulodí z nouzového materiálu.

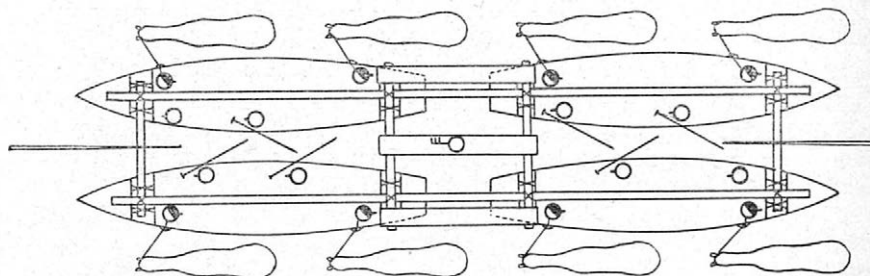
Plavidla s osmi koňmi při soulodí ze čtyř ženijních loďek.

Úprava plavidla. Dvě soulodí ze dvou ženijních loďek uvážeme záďmi proti sobě tak daleko od sebe, aby lavičky obou loďek byly od sebe vzdáleny nejméně 3 m. Na zadní lavičky vně uvážeme oka na pro-

vlečení otěží. Uprostřed plavidla mezi obě lavičky je výhodné svázati z prken podlahu, na níž stojí velitel plavidla a na kterou se složí materiál (kromě jezdeckých sedel, která kladou jezdci za sebe do loďky). (Obr. 8., 8a.)

Obr. 8.

Obr. 8a.

Tento způsob je velmi výhodný a použijeme ho vždy, když to poměry dovolují, protože se koloběhy zrychlí tím, že plavidlo je dobře pohyblivé a není je třeba k novému koloběhu otáčeti; rychlost prázdného plavidla možno zvýšiti tím, že osádka zadních loďek při návratu může také vložití záběrná vesla a veslováním vzad poháněti plavidlo.

Plavidlo se nestane lehce hříčkou vzpurných koní, větru nebo proudu. Plavba s dvanácti koňmi při soulodí z šesti ženijních loďek.

K soulodí ze čtyř ženijních loďek přivážeme mezi loďky vpředu i vzadu po jedné loďce, jak vidět z obrazu 9, 9a. Výhoda tohoto způsobu přepravy koní je hlavně v tom, že se zvýší ovladatelnost, nosnost a rychlost plavidla, při návratu k novému koloběhu může býti poháněno šesti záběrnými vesly a snese i za těžkých plavebních podmínek značné zatížení. Nevýhodou plavidla je, že se ho dá použiti pro jeho značnou délku, jen když přední koně před odplutím dosáhnou dna.

4. Přeplování s koňmi při pontonech.

Tohoto způsobu plování s koňmi při plavidle používáme tehdy, nejsou-li k dispozici loďky.

Ponton má proti loďce značné nevýhody, avšak přeprava koní při něm jde též dobře. Z nevýhod pontonu sluší jmenovati zvláště: je mnohem

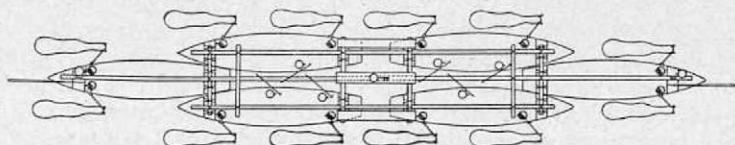
těžší než loďka, kůň jej při plování těžko táhne, neboť stěny pontonu pro svou výšku nedovolují koni dobře natáhnouti krk, protože jezdec je nucen táhnouti koně za otěže směrem vzhůru.

Je-li kůň tažen za pontonem, hlavně při větším počtu koní, povstávají potíže při přistání i během plavby, protože vesla hrnou koním vodu na nozdry.

K přeplování s koňmi nutno použití nejméně dvoudílného pontonu. K dvoudílnému pontonu možno vzít pohodlně čtyři koně, je-li nezbytí, šest koní.

Obr. 9.

Obr. 9a.

Pro větší počet koní třeba prodloužit ponton tak, aby jeden kůň měl u boku pontonu délku pro plování nejméně 3 m. Ponton pro přeplování s koňmi u boku neupravujeme. Jezdec po složení sedla na podlahu pontonu zůstane státi v pontonu, obrácen čelem na vodu a opřen tělem o bok pontonu. V ruce na pobřežní straně drží otěže a rukou na návodní straně se drží za obrubu pontonu.

Jakmile počnou koně plovati, jezdec uchopí otěže plovoucího koně do ruky na návodní straně a rukou na straně pobřežní drží se za obrubu pontonu tak, aby nebyl se svého místa odtažen, jinak by si koně navzájem při plavbě překáželi.

Před přistáním na povel: „Připravit!“ snaží se jezdec dosáhnouti nátylku, za nějž zasune otěže, aby na povel: „Pustit!“ mohl koně vypustit jako při plování při loďkách. Protože z pontonu se to dá velmi těžko provést, je nutno vypouštět koně mnohem později než od loďek a otěže hoditi přes krk. Přistání a vyložení jezdců (materiálu) se provádí podle předpisu pro převážení pontony.

5. Přeplování s koňmi při plavidlech z výpomocného materiálu.

Poněvadž jezdecko zřídka bude mít možnost voziti s sebou systemisovaná plavidla, bude třeba již v míru cvičiti používání nahodilých plavidel v místě při každé i malé řece, na př. kajaků, člunů, pískařských pramic atd. Používá se jich obdobně jako ženijních loděk.

Zákopníku-jezdci musí se státi zde běžnými jen dovednost, posouzení stability a posouzení různých druhů plavidel co do únosnosti, aby jich použil správně a s úspěchem, podle plavebních podmínek.

Kromě použití nahodilých plavidel musí jezdec-zákopník umět zhotovovati různá výpomocná plavidla pro plování s koňmi.

Velmi výhodné pro přepravu koní plováním jsou vory na lehkých plovácích, prodloužené do délky. Jako plováků možno použiti buď plováků systemisovaných, které by jezdecko mělo ve výstroji zákopnickém, nebo nahodilých, jako jsou sudy, barely (oboje jsou poněkud těžké a nutno pomáhati plavidlu tahem anebo veslováním), měchy, konve od olejů, plynojemy atd.

Přeplování s šesti koňmi při voru.

Úprava plavidla. Svážeme tři díly po deseti metrech z plováků vz. 29 příčkami k sobě asi na 40 cm. Vpředu, uprostřed i vzadu na podélné lyžině uvážeme oka na provlečení otěží. Doporučuje se přivázati na oba boky do výše 30 cm zábradlí, aby kůň nevlezl na vor anebo nestáhl před vypuštěním jezdce do vody.

Vpředu i vzadu se přiváže lehká koza s okem pro kormidlo.

Přeplování při lávce s celými jednotkami.

Má-li při lávce přeplovati celá jednotka, dá její velitel ve skrytu se sednouti a k přeplovbě při lávce odsedlat. Pak jde sám se svým koněm kupředu (je-li jeho kůň špatný plavec nebo nespolehlivý, určí jiného jako vedoucího) a velí zástup na 3 koňské délky (v proudu nad 2 m/vt. větší vzdálenost). Asi 10 kroků před lávkou naklusá a podobně učiní s malými intervaly i ostatní se svými koňmi, při čemž zavádějí koně na poproudni stranu lávky. Má-li jednotka ihned po přeplování nasednout, vytrou jezdci dlaní vodu ze hřbetů a nasedají. Způsobí-li některý z koní během plavby zádržku, je nutno tohoto koně pustiti a odstrčiti od lávky, aby ostatní mohli plovati dále. Stihlová otěž se hodí takovému koni přes krk na stranu poproudni, aby ji proud nezanášel koni pod nohy.

Má-li jednotka přeplovati při lávce z různých příčin nasedlaná, počínají si jezdci tak, jak shora popsáno. Jezdec toliko povolí obříšník o jednu díрку a vypne podbradní řetizek. Po přechodu obyčejně nasedá a pak ve skrytu sedláni a uzdění náležitě upraví. (Obr. 10.)

Má-li celá jednotka rychle přeplovati vodní tok při lávce najednou, provede se přeplovba takto: Od každého družstva jeden kůň je veden při lávce, jak popsáno, jako vedoucí. Ostatním koním se uváže otěže k ohlávce jako ke skákání na volno. Koně jsou pak rychle zavedeni za vedoucím do vody a najednou vypuštěni. Jezdci uchopí své postroje a klusají na protější břeh, aby zde byli pohotoví k chytání koní.

Během plavky při lávce jde jeden energický jezdec od každého družstva s koňmi, aby jim zabránil lézt na lávku. Stane-li se, že některý kůň zamíří k lávce, pohrozí mu jezdec bičikem anebo jej od lávky odstrčí.

Doporučuje se mezi jednotlivými družstvy při vypouštění do vody ponechat mezery asi 20 kroků, aby se družstva nepomíchala.

1. **Přeplování s koňmi volnými.** Je-li kůň volně vypuštěn do vody, plove zpravidla dobře a obyčejně plove ve směru příčném proti proudu. Je-li hladina toku klidná, míří kůň na směr, kde buď jsou koně nebo místo, které jej nějak láká.

Ve vodě, jejíž břehy jsou příliš vzdálené, nebo s hladinou zvlněnou, ztratí kůň lehce směr a není-li veden anebo ke břehu lákán, zbloudí, a je nutné pak plavidlem neb jiným způsobem koni zatarasiti cestu a řídití směr jeho plavby v žádaném směru.

Obr. 10.

Poněvadž náš kůň signálu ke krmení zpravidla nezná, je třeba voliti jiný způsob, kterým možno koně řídit v žádoucím směru, na příklad: kůň dobrý plavec je řízen během plavby dobrým plavcem eskadrony v žádaném směru a ostatní koně vypuštěni za ním.

2. **Přeplování jezdce s koněm bez výstroje.** Jezdec se vysleče a plove buď ve spodkách nebo v spodním prádle s koněm odsedlaným, s řetízem vypjatým, takto:

Koně vede do vody na ruce nebo na něm sedí s otěžemi přes krk. Do prostředka otěží uváže uzel, aby tak otěže poněkud zkrátil. Dokud se kůň brodí, jde jezdec při koni nebo plove na jeho boku nebo sedí na jeho hřbetě. Když kůň začne ztráceti půdu pod předními nohama, využívá posledního dotyku zadních nohou se dnem, odrazí se mocně jako ke skoku, aby dosáhl počáteční rychlosti. Tento okamžik očekává jezdec tak, že uchopí hřívu koně pevně do ruky, a sedí-li dosud na jeho hřbetě, předkloní se k plavbě. Tento okamžik je velmi důležitý, a podaří-li se dobře, zdaří se i plavba. Zůstane-li jezdec v tomto okamžiku stát u boku koně nebo sedět na jeho hřbetě kolmo a k tomu jej drží ještě za otěže, převrátí se kůň a začne zoufale bojovati ve vodě, aby se udržel nad vodou. Tím se kůň tak znervosní, že se snaží vrátiti zpět na místo, kde ztratil

půdu pod nohama, a boj s jezdcem, který se mu snaží dát jiný směr, ve většině případů vyhrává a strhne s sebou i ostatní koně v svém sousedství.

Jestliže jezdec koni odplutí umožnil, táhne kůň jezdce s sebou. Jezdec udržuje své tělo na straně poproudni ve vodorovné poloze nohama a jednou paží pomáhá koni nésti břemeno své váhy při plavbě. Dobrý plavec vyhoví koni tak, že plove s ním.

Stane-li se, že kůň ztratí směr plavby, jezdec volnou rukou zatáhne za otěž na té straně, v kterém směru chce, aby kůň plovál.

3. Přeplování jezdce i koně s výstrojí. Tento způsob je jeden z nejobtížnějších a nejnebezpečnějších a při zatížení koně i jezdce moderní výstrojí a výstrojí téměř nemožný, zvláště přes široké toky se silnějším proudem.

Jezdec, který je před tuto úlohu postaven, musí projevit velkou energii, aby se jemu i koni tento podnik zdařil. Jezdec, který má přeplovat výstrojen a vyzbrojen s nasedlaným koněm vodní tok, počíná si takto:

Před vodním tokem, je-li možné, zastaví a povolí obříšník o jednu díрку. Všechny předměty, hlavně kovové, bez kterých se může obejít, odhodí, nebo dohodí-li jimi na protější břeh, přehodí je na druhý břeh.

Řemen pochodové ohlávky při plování nutno v každém případě odpnouti a ponechat ho u sedla. Plove-li jezdec s koněm nasedlaným, vypne se karabinka, řemen otočíme kolem krku koně a zapneme karabinku do ohlávky. Popsaný způsob plavby na volno s koněm osedlaným i osedlaným je způsob normální. Často bude nutno od těchto směrnic poněkud se odchýlit podle vlastností koní, povětrnostních i plavebních podmínek, plynoucích z plavebních schopností jezdců. Při tom bude hodně rozhodovati praktická zkušenost důstojníků, rotmistrů a jezdců a jejich znalosti a dovednosti. Tu často jsou dobré rady oněch jezdců, kteří jsou zrozeni u velkých toků vodních, znají různé způsoby, jak plavbu koní ulehčit, i když jsou nuceni nésti náklad. Jsou to různé měchy, naplněné automobilní duše atd., kterými dovedou mistrně podporovati nosnost koně při plavbě. Předpovídá-li tedy velitel, že by se mohl způsob přepravy plováním na volno s výstrojem a výzbrojí vyskytnouti, hledí si předně podobné předměty pro své jezdce zajistiti, protože případu plavby s výstrojem a výzbrojí bude vždy použito v krajní nutnosti a tehdy, kdy na nějaké ani sebe menší přípravy nebude čas.

Co se ostatních věcí týká, počíná si jezdec obdobně, jak popsáno při plování s koněm bez výstroje. Každý velitel, který dává rozkaz k tomuto druhu přeplování, musí nejprve uvážit, zda vyčerpá všechny ostatní možnosti přechodu a lze-li jeho rozkaz vyplnit.

Plovati tímto způsobem přes toky širší než 50 m je velmi riskantní.
